

فقر و خطر بازماندگی تحصیلی

محمد بلوچزهی

به تازگی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی گزارشی از وضعیت بازماندگی تحصیلی و ترک تحصیل دانش‌آموزان سراسر کشور منتشر کرده که در این میان سیستان و بلوچستان همچون سنوات گذشته نسبت به سایر استان‌ها در صدر بالاترین بازماندگان و تارکان تحصیلی جای گرفته است. براساس پژوهش یادشده، این استان در دو بخش بازماندگی تحصیلی و ترک تحصیل دانش‌آموزان وضعیت بسیار بغرنج و نامناسبی را داراست به گونه‌ای که در سال تحصیلی گذشته تنها بیش از چهار درصد جمعیت دانش‌آموزی آن از تحصیل باز مانده است. آنچه در همان نگاه نخست در گزارش مرکز پژوهش‌ها توجهات را جلب خواهد کرد، تناسب میان خط فقر با افزایش آمار جمعیت بازماندگی تحصیلی و ترک تحصیل دانش‌آموزان است. یعنی هرچه وضعیت اقتصادی و معیشتی خانوارها تضعیف می‌گردد و فشار مالی بر ایشان مضاعف، به همان نسبت نیز جهش آمارهای مربوط به دانش‌آموزان بازمانده و ترک تحصیل به مراتب بیشتر می‌شود و رابطه میان فقر و وضعیت تحصیلی در سیستان و بلوچستان بی‌بهره از زیرساخت‌های مهم اقتصادی و آموزشی نیز آشکارتر. در جایی از همین پژوهش مجلس آمده که ۵۸ درصد بازماندگان از تحصیل سال تحصیلی ۹۶-۹۷ را دهک‌های پایین جامعه تشکیل می‌دهند. البته سایر گزارش‌های آماری همچون داده‌های مربوط به وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی نیز موید همین موضوع است. حال طی سال‌های اخیر با رشد مداوم و فزاینده تورم و نیز در پی آن بالارفتن سرسام‌آور هزینه‌های زندگی، بسیاری از اقشار، حتی قشر متوسط در تهیه مایحتاج ضروری و تامین نیازهای اولیه خویش باز مانده‌اند. بنابراین در چنین وضعیتی خانواده‌های نیازمند برای جبران این عقب‌ماندگی مالی و کمتر ساختن فشارهای مضاعف وارده اقتصادی، ناچار هستند فرزندان خویش را از تحصیل باز داشته و برای کار به استان‌های همجوار یا حتی کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس بفرستند. این مهم را نیز باید مد نظر قرار داد که هنوز هیچ مکانیزم اصولی جامعی برای شناسایی دانش‌آموزان بازمانده از تحصیل و ترک تحصیل‌شدگان وجود ندارد و سیکل معیوب فعلی در پیش‌گرفته وزارت آموزش و پرورش نسبت به استخراج این آمارها با اما و اگر فراوان مواجه بوده.

بنابراین بسیاری از صاحب‌نظران و کارشناسان عرصه آموزش، آمارهای موجود را دارای ابهام و اشکال دانسته و عدد واقعی بازماندگان و تارکان تحصیلی در سیستان و بلوچستان را به مراتب بالاتر از داده‌های موجود می‌دانند.

البته زمانی بیشتر می‌توان به صحت ادعاهای کارشناسان در خصوص دقیق نبودن داده‌های موجود و ابهام در چگونگی استخراج رقم‌های ارایه شده پی برد که به آمارهای مختلف و متناقض منتشر شده متولیان امر آموزش و مقامات دولتی توجه و دقت کرد.

اکنون در آستانه بازگشایی مدارس با توجه به رشد چشمگیر هزینه‌های تحصیلی دانش‌آموزان در سال تحصیلی پیش رو، ناتوانی خانوادها در تهیه ملزومات آموزشی که طبق گزارش‌ها نسبت به سال گذشته با افزایشی پنجاه درصدی مواجه شده و از همه مهم‌تر تضعیف بی‌سابقه معیشت و بنیان اقتصادی خانوارها؛ حال خطر ترك تحصیل بیش از پیش دانش‌آموزان مناطق محرومی چون سیستان و بلوچستان را با تهدید مواجه ساخته که بی‌گمان تاثیر این وضعیت بر آمارهای مربوطه در دراز مدت و طی سال‌های آتی ملموس خواهد شد.

همچنین اگرچه عوامل متعددی چون ضعف فرهنگی، فقدان زیرساخت‌های آموزشی، نرخ پایین سواد و ناآگاهی بالا بر بازماندن دانش‌آموزان از تحصیل و ترك تحصیلی آنها در محروم‌ترین استان کشور دخیل است اما باید پذیرفت ریشه همه این معضلات و نابسامانی‌ها ابتدا در گسترش روزافزون فقر است که جامعه را همواره با مخاطرات و آسیب‌های جدی مواجه و آینده‌سازان این مملکت را با تهدید روبرو کرده.

به هر روی طی چند دهه اخیر دولتها برای جذب بازماندگان از تحصیل و بازگرداندن دوباره تارکان تحصیلی در سیستان و بلوچستان بر سر کلاس درس مانورهای بسیاری داده‌اند که آمارهای اخیر نشان می‌دهد سیاست‌های ابهام‌آمیز در پیش گرفته نه تنها بر جذب این افراد کارساز نبوده بلکه از سوی دیگر رشد روز افزون تورم و بالارفتن هزینه‌های زندگی بر آمارهای موجود افزوده است.

بنابراین مادامی که دولتها برای جذب جمعیت رو به افزون بازماندگان از تحصیل و ترك تحصیلی دانش‌آموزان از اقدامات شعار زده و شوآف‌گونه عبور نکرده و با آسیب‌شناسی و نقد سیاست‌های ناکارآمد فعلی مکانیزمی اصولی در پیش نگرفته و نیز با تعریف و تخصیص ردیف‌های بودجه‌ای لازم برای رفع این معضل بزرگ آموزشی به صورت عملگرایانه ورود نکنند، می‌بایست در آینده‌ای نه چندان دور منتظر طغیان آسیب‌های اجتماعی ناشی از معضل ترك تحصیل و بازماندگی تحصیلی دانش‌آموزان در سیستان و بلوچستان بود که این استان و نیز کشور را با چالش‌های متعدد اجتماعی و امنیتی مواجه خواهد ساخت که

همین اکنون نیز آثار تبعات آن در جامعه مشهود است و محرز.

م: ۱۸۰۰۰۰۰۰ ۱۸۰۰۰۰۰۰ 1402 ۱۸۰۰۰۰۰۰